

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 30
(Pozamezne štev.
15 kr.)

Oznanila,
tkrat natisnena,
od vrste 15-kr.

Naročnina,
oznanila in reklamacije
pošiljajo se
upravnilstvu
v Maribor.

Odprište reklamacije
so poštnine proste.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
uredništvu
v Maribor,
Reißenstrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pride
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.
Nefrakturna pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
osne poslane knjige
se ne vračajo.

Prirodoslovje v ljudskeji šoli.

(Prof. L. Lavtar.)

Na mariborskem učiteljski nameravajo za velikih počitnic t. l. osnovati razstavo učil, kakoršna so potrebna štirirazredni ljudskeji šoli, in izdeluje se v ta namen tudi podrobnejši načrt za poučevanje v onej šoli, in sicer, kolikor je meni znano, tako, da se razvrsti snov na tedne v smislu „osredotočenja pouka“.

To me je napotilo, da sem sam sestavil načrt za prirodoslovje štirirazredne šole, kateri bi se imel uporabiti pri sestavljanju načrta. Tudi si mislim, da bi bilo sploh dobro, ako bi se to zgodilo za vsak predmet, prej ko bi se snov zbrala v glavni načrt, ker bi na ta način nobeden predmet ne zgubil preveč svoje samostojnosti. Prej pa ko se začnem pečati z napovedano nalogo, moram spregovoriti nekoliko besedij o metodi prirodoslovja sploh.

Človek, čegar posvetni blagor je tesno zvezan s narodo, opazoval jo je, opazoval je telesa in njihove spremembe (prikazni), nabral si je zmerom več takih prikaznij (blisk in grom, mavrica, zarja itd.), spoznal je, da so prikazni odvisne druga od druge, da se v narodi vse vrši po določenih zakonih, da so celó tudi ti zakoni odvisni drugi od drugega, spoznal je pa tudi škodo in korist prirodinega premotavanja ter je skušal prirodine sile za svoj blagor uporabljati. Slučaj mu je ponudil premogočno orožje za prirodino opazovanje. Tako so videli n. pr. slučajno, da drgnjen jantar vleče na-sé predivo, poskušali so to sami, in poskušali so to na drugih telesih — danes vlada elektrika tako rekoč že ves svet.

Ko je človek večje število zakonov spoznal, bilo mu je mogoče s promišljevanjem narodo zasledovati, njene zakone izerpivati, katere so mu potem seveda potrdili še poskusi.

Tako postala je „prirodoslovska“ znanost. Način pa, kako to znanost učiti izvira najprej iz njenega zgodovinskega razvoja. Treba je: 1. opazovati narodo, 2. to opazovanje podpirati s poskusi, 3. nabirati opazovane prikazni, 4. izvajati iz nabranih prikaznij zakone, 5. gledati, kako človek uporablja prirodine sile za svojo korist (induktivna pot). Na višjih šolah (na nobeden način pa ne v ljudskeji šoli), izvajajo se tudi novi zakoni iz že znanih, potem še-le se potrjujejo s poskusi.

Ker je pa tvarina tako brezmejno obširna, in mnogokrat težko umljiva, treba je zraven poti, po kateri nam je hoditi, tudi določiti, kaj je primerno za šolo in v posebnem za ljudsko šolo in koliko te tvarine prenaša šola, da ne prekoračimo njenega smotra. Gotovo je, da v ljudskeji šoli ne vzgajamo učenjakov. Zadostuje nam, ako učencu odgrnjemo zagrinjalo, za katerim zagleda veličastno prirodino poslopje, da občuduje modrost in vsegamogočnost božjo, da spozna, kaj pomeni človek v narodi, kaj mu ponuja pri-

roda in kako si more njene sile obračati na svojo korist. Pa tudi pri takej svrhi smo še zmerom v nevarnosti, da bi ne segli predaleč.

V ljudskeji šoli je ločiti za ta pouk tri stopnje. Na nižjih stopnjah imamo otroke napotiti k spoznavanju najvažnejših prirodnih prikaznij; na srednjih stopnjah imamo se ravnati po berilih; na višjih stopnjah pa je treba snov jemati iz raznih oddelkov prirodoslovja z ozirom na zmožnosti učencev, to snov pa morajo učenci razumeti popolnoma. S tem sem označil glavne zahteve z ozirom na ta pouk, katere bi se z ozirom na prejšnje dale tolmačiti takole:

Nižja stopnja ima nalogo, da se otroci vadijo opazovati, prirodine prikazni, da se to opazovanje, če je treba, podpira s poskusi, in da si s takim opazovanjem nabirajo najvažnejše prirodine prikazni.

Srednja stopnja nadaljuje nalogo višje stopnje, kar bi imela, kolikor se da, podpirati berila. (Mimogredé naj omenim, da berila, kakoršna nahajam do sedaj po knjigah, meni ne ugajajo, in da se ta berila mnogokrat ne naslanjajo na ministerske naredbe.)

Višja stopnja ponavlja nabrane prikazni, in poučuje na podlagi te zbirke važnejše dele prirodoslovja natančneje, to je, vadi učence v izvajanji prirodnih zakonov in navaja važnejše uporabe teh zakonov v človeškem življenji.

Nižja in srednja stopnja prirodoslovja pa stojite v ozki zvezi z drugimi predmeti, z nazornim poukom, z domovinoslovjem, z zemljepisjem itd. kar bode najlezje videti iz glavnih načrtov, tako da prirodoslovje še-le na višji stopnji dospe do nekake samostojnosti.

Prej ko pridem do načrta, moram z ozirom na način poučevanja še nekaj omeniti. Prikazni v prirodi vzhajajo radovednost človeško, nehoté se vprašamo po vzroku te ali one prikazni. Koliko je priprosti človek ugibal, kaj neki goni vlak po železnici, kako se morejo ljudje pogovarjati po telegrafu itd. To radovednost človeško treba je uporabiti za pouk. Zato je dobro, da začnemo pri pouku govoriti o predmetu, ki je otroku znan, in mu povemo, da se zdaj hočemo o uzroku prepričati, zakaj je to tako in ne drugače. Opazovali bomo torej n. pr. najprej nevihto, potem še-le bomo govorili o elektriki, katera nam razlaga nevihto; ogledali si bomo vago, ali tudi delavee, ki vzdigujejo z vrželami teže itd., in potem bomo govorili o vodu, ki nam razlaga uporabo vage in vržel; ogledali si bomo najprej vodnjak, iz katerega gonijo vodo v škač, in potem bomo s poskusi dokazali zračni tlak, kateri je vzrok, da dobimo vodo iz vodnjaka itd. Pouk o kakem prirodoslovnem predmetu torej ne bomo začeli s poskusom, ampak s stvarino, katera vzbuja učencu radovednost, da potem vé, čemu uprizarjamo poskus.

Načrt.

I. razred (1. šolsko leto).

1. Voda. Tekoča, stoječa (ribnik, luže).	Opazuje se.
Vodene prikazni: rosa, slana, megla, oblaki, dež, sneg, toča; led, ledene cvetlice.	Opazuje se.
Čoln na vodi; plavanje.	Opazovanje plavanja se podpira s poskusi. Posoda vode, na vodo papir, les . . . kredo, kamen . . .
2. Opazovanje toplote o raznih dnev- nih in letnih časih, na raznih krajih.	Toplomer se še ne rabi.
Tajanje snega, ledu.	Opazovanje se podpira s poskusom. Sneg v posodi, pod katero se kuri.

II. razred (2. in 3. šolsko leto).

2. šolsko leto.

Opomnja. Z 2. besedo ponavljanje zaznačim, da se vse, kar se je v prejšnjem letu (v prejšnjih letih) o navedeni točki učilo, ponovi v zbrani besedi.

1. Voda. Ponavljanje. Shlapivanje.

Opazovanje na prostem v prirodi. Poskus: voda se vlije na krožnik, in opazuje se vsak dan, koliko je še na krožniku.

2. Prikazni pada. Tlak teles na podlago; uteži.

Dež, sneg, toča izpod neba padajo; ja-bolko pada z drevesa itd. Poskus 1: kreda, svinčnik itd. pade, ako telesu odtegnemo podlago. Poskus 2: 1, 2, 3 knjige tlačijo na roko; v kupico se nalija voda in opazuje se tlak.

3. Toplota. Ponavljanje. Tajanje drugih teles.

Matí topita maslo. Poskus: vosek, svinec se topijo v žlici nad plamenom.

4. Svetloba. Prozorna, neprozorna telesa. Senca.

Steklo, voda (čista, kalna), zrak, les, železo itd. Senca pod drevesom, za hišo. Poskus: Goreča sveča pred stekleno pločo, pred lepenko.

3. šolsko leto.

1. Voda. Ponavljanje. Podoba oblakov.

Opazujejo se o pripravnem času mreže, kope, plaste.

2. Prikazni pada. Ponavljanje. Magnetna privlačnost. Druga gibanja.

Tako, kakor magnet, železo, tako privlači tudi zemlja vse stvari, zato padajo. Voda teče, pihalo piha itd.

3. Toplota. Ponavljanje. Določitev topline s toplomerom. Napisavanje topline raznih dnevnih in letnih časov.

Toplomer natančneje popisati, je nepotrebno; otroku se le pokaže, da živo srebro kaže više, če je torej toplo itd.

Za napisavanje topline (prirodnih prikaznij) mora biti pripravljena posebna knjiga.

Poskus: meri se toplina mrzle, mlačne, tople vode itd.

4. Svetloba. Ponavljanje. Lega in dolgost sence o raznih dnevnih in letnih časih.

Opazuje se na primernem kraju s postavljeno palico, in opazovanje napisuje se v knjigo.

5. Zrak. Vetrovi, tišina, sapa, močen veter, silno močen veter, vihar.

Dim se dviga navpično; listje se ziblje na drevesih, časih tudi vejice; močnejše veje se gibljejo na drevesih; cela drevesa se tresejo in veje se lomijo.

III. razred (4. in 5. šolsko leto).

4. šolsko leto.

1. Voda. Ponavljanje. Krajinski, povsodni dež; pršica, ploha, oblak se je utrgal.

Opazuje se o primernem času.

2. Prikazni pada. Ponavljanje. Magnetna igla za odklon (severni in južni pól).

Pokaže se, da je magnet, in da kaže zmerom z jednim koncem proti severu. — Zemlja privlači magnetne še drugače, kakor druga telesa.

3. **Toplota.** Ponavljanje in nadaljevanje napisovanja.

4. **Svetloba.** Ponavljanje in nadaljevanje napisovanja. — Solnčni trakovi. Barve na nebu.

5. **Zrak.** Ponavljanje. Mrzli, suhi vetrovi; topli vlažni vetrovi (južno vreme). Imenovanje vetrov po stranéh sveta (sever, jug, vzhodnik, zapadnik).

Solnčni trakovi v temni sobi, izza oblaka.

Nebo je modro, mavrične barve, zarja.

Napiše se. Zmoči prst, drži ga kviško, in od strani, na kateri-ti je hladno, pride veter.

5. šolsko leto.

1. **Voda.** Ponavljanje. Vrelec, voda v zemlji, vodnjaki.

2. **Prikazni pada.** Ponavljanje. Kompas.

3. **Toplota.** Ponavljanje. Izparivanje, izklopevanje raznih tekočin.

4. **Svetloba.** Ponavljanje. Juterni in večerni mrak. — Barve na rosnih kaplji, za steklenico napolnjeno z vodo, na pari med solncem in očesom.

5. **Zrak.** Ponavljanje. Opazovanje hude ure. Svetlobne in zvočne prikazni.

6. **Kemične spremembe teles.** Gnjliloba, rja, zelenica, plesnoba.

Dež, sneg, kadar kopni, leze v zemljo, kjer se nabira, in prihaja iz zemlje kot vrelec.

Določijo se strani sveta s kompasom.

Napisovanje se nadaljuje. Poskus: Voda se ogreva v stekleni posodi. — Vlij vinskega cveta na krožnik.

Otroka se opozori, da opazuje to o primernem času.

Blisk, grom, svetlikanje, odmev, zvon zvoni, struna poje itd.

Opazuje se.

(Nadaljuje se.)

Iz državnega zbora.

(Konec).

Gledé na učni jezik na ljudskih šolah opozorim naj Nj. ekscelenco naučnega ministra na to, da Slovenci v Goriškem mestu že več let prosijo ustanovitve slovenskih ljudskih šol v Gorici, a brez vsakega uspeha (Čujte! na desni. Posl. Nabergoj: V Trstu istotako!) in zadnji dan januarja t. l. je občinski zastop Goriškega mesta dotično prošnjo tudi odklonil.

Zakon o ustanovljenji in vzdržavanji ljudskih šol z dne 6. maja 1870. l., veljaven za pokneženo grofijo Goriško in Gradiščansko, veleva v § 6. (čita):

„Šolske oblasti morajo skrbeti, da se potrebne ljudske šole ustanové, ne da bi se to neopravičeno odlašalo in da se zagotové vsi pogoji trdnemu in vspešnemu obstanku.“

Upam, da njega ekscelenci, gospodu naučnemu ministru ne bo težko najti sredstev in potov, da se vendar že ugodi opravičenim zahtevam slovenskih roditeljev v Gorici.

Gospôda moja! Govoriti mi je dalje o uredbi šol zlasti gledé na učni jezik v tistem delu Koroške, kjer prebivajo Slovenci. To so uredbe, katerih ni moči več dolgo vzdržavati.

Tudi o tem velevažnem vprašanji govoril bom popolnoma stvarno in mirno.

Gospôda moja! Kdor je pri zdravi pameti, mora priznati, da je ljudska šola nesmisel, če ni podlaga nauku materinščina (Živahno odobravanje), to ni več ljudska šola, taka šola je navadna učilnica za jezike.

Ljudska šola, osnovana ne na podlagi materinega jezika otrok, je v nasprotju z vsemi določbami pedagogike in ni ga količkaj uglednega pedagoga, ki bi tako uredbo zagovarjal ali priporočal. (Prav res! na desni.)

Ljudska šola nadaljuje in popolnjuje delovanje v rodbini in ako ni šola tako urejena, da bi se negoval jezik rodbine, ki je tudi jezik otrok, potem šola ne more izpolnjevati svoje naloge. Ako se torej hoče skrbeti za naobraženje kakega naroda, potem mu je tudi v ljudski šoli pustiti njega jezik. (Jako dobro! na desni.)

Pouk v materinščini ima pa tudi važen vzgojilen pomen, in šola ne more doseči svoje vzgojilne svrhe, če ni urejen tudi pouk v materinščini. In že iz tega vzroka, gospôda moja, ne bodemo odnehali od svojih, na pravi in pametni podlogi slonečih tirjatev, dokler se nam ne ugodi.

Po zadnjem ljudskem številjenji je na Koroškem okoli 300.000 prebivalcev; z nemškim občevalnim jezikom jih je 254.000, s slovenskim 106.000.

Po statističnem izkazu za leto 1890 je na Koroškem 356 ljudskih šol. Ako se smatrajo podatki o ljudskem številjenji zanesljivimi — dobro vemo, kako se je pri številjenji pritiskalo in delovalo, toda sedaj ni primerno, govoriti o tem — potem bi bilo misliti, da je na Koroškem vsaj 100 ljudskih šol s slovenskim učnim jezikom. A glej, statistični iskaz pozna samo jedno slovensko ljudsko šolo. (Čujte! Čujte! Lepa ravnopravnost! Tako se zvršujejo državni osnovni zakoni!) Pristavljam, da se je po večletnem boji Slovencem posrečilo, priboriti si še jedno ljudsko šolo. Statistični iskaz govori nadalje tudi o utrakvističnih šolah. Ali, gospôda moja, teh utrakvističnih šol ni že davno več. Zlasti zadnji čas se v Celovški okolici deluje sistematično na to, da se sedanje, takozvane utrakvistične ljudske šole premené v popolnoma nemške. Pri tem delu igra glavno ulogo neki c. kr. deželnosodni svetnik. Naš narod ima pred okr. glavarji, deželnosodnimi svetniki in veleposestniki poseben respekt, in to je vzrok,

da ta prememba v okolici Celovški ni ostala brez vsega vspaha. Na vseh utrakvističnih ljudskih šolah se sedaj otroci vsaj veronauka učé v materinščini.

Vsled ukaza njega okscelence gospoda naučnega ministra se je v pregledane učne načrte za ljudske šole na Koroškem vsprejel tudi specijalni učni načrt za pouk slovenskega jezika na utrakvističnih ljudskih šolah.

Ta učni načrt je smatrati za pridobitev koroških Slovencev le v toliko, ker je bil po njem pouk slovenskega jezika vzprejet v učne načrte in to svedoči, da ima Njega ekselence gospod naučni minister dobro voljo odpomoči.

Dobrih vspahov tudi od omenjenega učnega načrta ni pričakovati, ker se njega uvedbi stavijo največje ovire, kakor se je to že razložilo v interpelaciji gospodov poslancev Šukljeja, Kluna in dr. Ferjančiča; tam pa, kjer so se ti učni načrti uvedli, je pouk v slovenščini oziroma materinščini tak, da je ugoden vspah večinoma izključen.

Specijalni učni načrt za pouk v slovenščini ni prišel v veljavo na vseh, ampak samo na 30 utrakvističnih šolah, v drugih šolah se jemlje ozir na slovenski jezik samo pri veronauku. (Čujte! na desni.)

Vspah pri pouku slovenskega jezika pa je izključen zategadelj ker je 46 učiteljskih močij, učečih na utrakvističnih šolah, sploh nezmožnih slovenskega jezika. (Čujte! na desni!)

Po slovenskih krajih pa so tudi čisto nemške šole in sicer jih je 28; na teh se slovenski otroci v njih materinščini sploh ne poučujejo. (Poslanec Šuklje: Neverojetno, a vendar resnično!)

Vprašanje je sedaj, zakaj tam, kjer je uveden specijalni učni načrt, obiskuje slovenske ure tako malo otrok, vsega vkupe namreč 1800.

Odgovor je lahek. Z uvedbo specijalnega učnega načrta se je pomnožilo število učnih ur, tako da se je podaljšal popoldanski pouk. Slovenščina se uči v takih urah, ko so otroci že utrujeni in željni po-

čitka, katerega uživajo srečnejši sošolci, ki ne obiskujejo slovenskega pouka. (Posl. Šuklje: Žal, da je tako!)

K temu pa pride še to, da morajo ti otroci v treh urah na teden zmagati toliko, kakor otroci v kranjskih ali štajerskih šolah v dvanajstih urah na teden. (Posl. Šuklje: To je nemogoče!) Vrh tega pa se iz nemščine istotoliko zahteva, kakor na nemških šolah.

Pri takih zahtevah bi morali biti slovenski otroci vsi talenti po božji milosti, da bi mogli vspevati.

Konečno pa je tudi takih učiteljev, kateri rabijo nalašč hrvatske besede, da bi dokazali, da jih ljudje ne razumejo. Čisto slovenščino razume vse slovensko prebivalstvo in vsak slovenski otrok.

Po nalogu šolskih oblastij so bile zadnji čas nekatere utrakvistične, samo od slovenskih otrok obiskovane šole razdeljene v utrakvistične in slovenske.

Da bi ne bila tendenca šolskih oblastij na Koroškem, germanizovati na vse mogoče načine ter ustanovitvi slovenskih šol delati čim večje zapreke (Posl. Šuklje: Tako je!) popolnoma jasna, bi ne bilo umevno, kako more dež. šolski svet koroški tako postopati. To je v nasprotju s § 8. dež. zak. Koroškega o uredbi šol. Ta § 8. slôve (čita): „Pomnožitve ljudskih šol na kvar primerni uredbi in dobrim vspehom v potrebnih šolah ni nikdar dovoliti.“ To se je že zgodilo na nekaterih šolah in zgodilo se bo še na drugih. Tako v Kotmari vasi, Žabnici, Globasnici in v Šmihelu nad Pliberkom; te šole obiskujejo po uradnem shematizmu izključno slovenski otroci in ni izkazan ni jeden nemški otrok. Vzlic temu pa so bile razdeljene v slovenske in takozvane utrakvistične. (Posl. Šuklje: To je očitno protizakonito!) Umevno je, da s tako delitvijo ni nihče zadovoljen in da bi bilo prebivalstvo še prej zadovoljuno s starimi razmerami.

Da ne nastane kako nesporazumljenje, omenjam izrecno, da nikakor nečemo nemščine potisniti iz ljudskih šol Koroških.

(Čujte! na desni.) Tam, kjer se zahteva, da se uči nemščina in kjer je koristna, tam naj se otroci nemški učé, a samo na podlagi materinščine. (Tako je! mej somišljeniki.)

Kakšnih sredstev se poslužujejo nasprotniki slovenskih šol in nčenja slovenskega jezika na Koroškem, to kaže poseben slučaj v Svečah.

Ko sta načelnik krajnemu šolskemu svetu Pack in učitelj Feinig, idoč od hiše do hiše popisovala šolske otroke, vpraševal je učitelj roditelje, če hočejo svoje otroke pošiljati v slovensko šolo in ako so to potrdili, plašil in pregovarjal jih je s tem, da bodo morali otroci v slovenski šoli na teden tri ure dalje ostajati v šoli, da so slovenske učne knjige jako drage itd. (Čujte! Čujte! mej somišljeniki.)

Roditelji so se vsled tega pritožili pri župniku in pri tedanjem županu in poizvedovali, kaj pomeni učiteljevo počenjanje. Župan je dal v pomirjenje teh roditeljev dogovorno z župnikom razglasiti po maši ukaz dež. šolskega sveta z dne 9 nov. 1891, štev. 3178.

Po tem razglasilu čutila sta se žaljena učitelj Ivan Feinig in načelnik krajnemu šolskemu svetu Pack in sta napravila ovadbo pri okrajnem šolskem svetu.

Predsednik okrajnemu šolskemu svetu baron Mac Nevin, ki je že kot okrajni glavar na Štajerskem dokazal, da sta mu objektivnost in takt nepoznana pojma, je to doslovno razglasilo omenjenega ukaza smatral za prestopak ščunvanja po § 300. kaz. zak. in vso stvar ovadil e. kr. dež. sodišču v Celovci.

Vsled tega sta morala župnik in župan priti k e. kr. okrajnemu sodišču v Borovlje, in potem še k e. kr. dež. sodišču v Celovce na strogo zaslišavanje.

C. kr. državno pravdnštvo ni našlo povoda nikakemu preganjanju.

Vzlic temu sta bila župnik in župan — govori se, da po uplivu okrajnega glavarja — tožena od učitelja in predsednika krajnemu šolskemu svetu pri e. kr. okraju.

sodišči radi žaljene časti in sta se morala podvreči novemu zaslišavanju v Borovljah, a za sodno postopanje ni bilo najti povoda.

S tem pa stvar še ni bila končana. Naročilo se je orožnikom v Borovljah, da stvar preiščejo in ko tudi ti niso mogli ničesar najti, morala sta župnik in župan še enkrat pred c. kr. okrajno sodišče, da so ju naposled vendar-le zatožbe oprostili.

Določb ukaza z dne 9. nov. 1891. št. 3178 na tej šoli ni nikogar mar, slovenščina se uči izključno v zadnjih urah, od 3. do 4. ure popoldne, tako da se pouka udeležuje samo malo otrok. Vspeha pri učenju materinščine pa skoro ni doseči, ker nobeden učitelj, službujočih na ljudski šoli v Svečah, katero obiskujejo izključno slovenski otroci, ni prebil izpita iz slovenščine. (Čujte pri somišljenikih.)

Iz tega, kar sem povedal, je pač zadostno razvidno, da je pot, katera vodi do slovenskih ljudskih šol ali do upoštevanja slovenskega jezika, posuta s trnjem (Tako je! pri somišljenikih) in da je obendovati tiste može, kateri se boré na Koroškem za pravice, interese in izobraženje svojega naroda ustrajno in neutrudno. (Odobrovanje mej somišljeniki.)

Tudi mi slovenski poslanci vsi brez izjeme bočemo vedno in povsod dosledno in odločno potezati se za pravice koroških Slovencev.

Gosp. poslanec V. Spinčič je v 198. seji državnega zbora dne 9. februarja t. l. govoril tako-le:

Oglasil sem se za besedo, da nasvetujem, kakor pri točki o srednjih šolah posebno resolucije. To sem utemeljil že v svojem govoru o centrali in ne imel bi skoro ničesar pristaviti, da ni danes gosp. poslanec Fux rekel, da se šolske reči tukaj popisujejo tako, da bi mogli razmer nepoznavajoči ljudje verjeti, da vlada nemščino usiljuje in da sploh germanizuje. Tega gospodom ni treba samo verjeti, to bi morali vedeti, če so le slišali, kake razmere vladajo v Šleski, na Koroškem, Štajerskem, Kranjskem in Primorskem. Za ponemčevanje —

pri nas tudi za poitalijančevanje — se dela s tako silo, da to Nemcem ne samo ne bo nič koristilo, ampak le vzbuja sovraštvo narodov, katerim se ta jezik usiljuje. (Prav res! mej somišljeniki.)

O Šleski in Moravi povedali so gospodje Adámek, Sláma, Svožil in Sokol toliko, da mi ni treba ničesar pristavljati. Dovolj je konstatirati, da n. pr. v Šleski večja polovica prebivalstva nima nobedne srednje šole (Čujte! Čujte! mej somišljeniki), dočim ima manjša polovica prebivalstva devet srednjih šol. (Posl. Biankini: To je ravnopravnost!) Kakšne so šolske razmere na Koroškem, to je vidno iz govora poslanca Robiča. Za 100.000 Slovencev bila je tam do lanskega leta samo jedna ljudska šola. (Čujte! Čujte! mej somišljeniki.) Sedaj ste dve. Gospôda moja, to se godi v pravni državi, sredi Evrope koncem 19. veka.

O šolskih razmerah na Stajerskem se še ni nič govorilo; omeniti pa moram, da so tudi v tej deželi po nekaterih mestih za slovanske otroke samo nemške šole, da se v višjih tečajih na nekaterih šolah poučuje ali samo ali večinoma nemški in da se to usiljevanje nemškega pouka vse bolj in bolj razširja. (Tako je! na desni.) Kako je na Kranjskem, sem že pri točki o centralnem vodstvu povedal. Akopram je v Ljubljani vadnica, na kateri se začeni v tretjem tečaju poučuje nemški, morala je vendar občina ustanoviti nemške šole. O nemških šolah na Primorji se je tudi že govorilo. Tam so nemške ljudske šole za dečke in za deklice v Gorici, Trstu, Pulji, za nemški pouk po deželi pa se dovoljujejo remuneracije. Dalmatinske razmere osvetlil je ravnokar poslanec Biankini. Iz vsega tega se vidi teženje na germanizacijo, katera ne sega samo na sever do pruske meje, ampak tudi na jug do Adrije. Ako pa ne procvita germanizacija, se pa tira poitalijančevanje Slovanov, (Tako je! mej somišljeniki.) ker se misli, da bodo Nemci lažlje delovali, kadar bodo Slovani poitalijančeni. Kakor sem rekel, imamo po naših mestih voliti samo nemškimi ali italijanskimi šolami. Že to, da

v Gorici in v Trstu ni nobedne slovenske šole, dokazuje primerno; da pa nedostaje šol, se vidi iz tega, da je v Istri 17.000 hrvatskih in slovenskih otrok, kateri sploh ne hodijo v šolo. Zadnji čas, zlasti odkar imamo novega namestnika, vzrasel je Italijanom pogum za tlačenje Slovanov jako močno; tako je n. pr. deželnega odbora italijanska večina v zadnjem zasedanju sklenila, da imajo nadzorovati šolo ne samo od deželnega odbora določeni člani deželnega šolskega sveta, ampak tudi člani okrajnih šolskih svetov, da so voluni za slovanskimi, hrvatskimi in slovenskimi učitelji, in da poučujejo italijanske učitelje, kako je slovanske otroke italijančiti. (Čujte! Čujte! mej somišljeniki.)

Nek član večine je tudi nasvetoval, in večina je ta nasvet vsprejela, da je namreč pregledati hrvatske šolske knjige, ker se v njih tu in tam nabaja tudi kako hrvatsko ali slovensko ime, dočim naj seveda v italijanskih šolskih knjigah ostanejo imena in duh. (Čujte! Čujte! mej somišljeniki.)

Kako se odgovarja na naše tirjatve za slovenske in hrvatske šole, to so pokazali gospodje v Trstu, kateri se čutijo žaljene v narodnih svojih čutili, ako zahtevajo slovenske šole Slovenci, katere imenujejo slovanske agitatorje na italijanskem ozemlju. (Čujte! Čujte! mej somišljeniki. — Poslanec Alfred grof Coronini: Občinski svet! Ras-covich!)

Oni pravijo, da smejo Slovenci agitirati na Kranjskem, Hrvatskem, v Ljubljani ali v Zagrebu, na njihovem ozemlju pa ne (Čujte! Čujte! mej somišljeniki), kakor da je to italijansko ozemlje, kjer prebiva toliko tisoč Slovalov.

Take in jednake tirjatve imenujejo vedno samo sovražno hujskanje, naše tožbe o kršenji prava pa obrekovanja in denunciacije. (Klici: Hujskači!)

Da, hujskače imenujejo vse tiste, ki zahtevajo pri nas slovenskih šol in slovenskega uradovanja. To gospôdo pa podpirajo c. kr. vladni organi (Posl. Alfred grof Coronini: In njih pomagaci — ofici-

jozni listi!) v vseh rečeh. Kako nestrpni so proti Slovincem, vidi se iz tega, da je bil pred kratkim odstavljen neki ljudski učitelj v Škednji v Tržaški okolici. (Čujte! Čujte! mej somišljeniki) ne da bi se mu bil za to povedal vzrok. Ko je prišel na magistrat in vprašal, zakaj da je odstavljen, se mu je reklo: per certe piccolezze, radi izvestnih malenkostij. (Klici: Ker je bil dober Avstrijec!) Odpuščen je in sedaj naj gre, kamur ga je volja.

Povrnem naj se zopet k Istri in navedem naj slučaj, kateri mi je znan že od prej in o čigar zadnji fazi sem sinoči čital.

V nekem kraju v vzhodni Istri, v Lovranu, ustanovljena je bila pred nekaterimi leti poleg hrvatske šole tudi italijanska. Oglasilo se je 35 ali 36 baje italijanskih otrok; da bi se dobilo še pet ali šest otrok, da se doseže zakonito določeno število za ustanovitev posebne šole, treba je bilo poseči po nezakonitih sredstvih. Ko je bilo to dognano, ustanovil se je drugi razred in septembra meseca so gospodje v deželnem zboru v Poreču zahtevali, naj se tam ustanovi še tretji razred in sinoči sem čital, da je c. kr. deželni šolski svet ukazal občini, naj preskrbi prostore še za tretji razred in to v šolski občini, kjer ni niti 40 otrok za jeden razred. (Čujte! mej somišljeniki.) To, gospôda moja, se je zgodilo samo zato, da bi v bližini, v Poljanah, ne bila ustanovljena hrvatska šola. Vsled strogega naloga c. kr. šolskih oblastij se je v Poljanah napravilo šolsko poslopje; tam je bila prej šola za silo, obiskovana vedno od 100 in več otrok. Občina je napravila šolsko poslopje z velikimi troški, tega je sedaj dve leti. Ta šola pa ni sistemizirana; deželni odbor tega neče in deželni šolski svet mu pritrja. In zakaj se šola ne ustanovi? Gospodje pravijo, da iz Poljan v Lovran ali v Veprinac, če se meri po zraku, ni dalje ko štiri kilometre. (Posl. Kušar: Samo čez hribe je hoditi!)

Jeden del Poljanskih otrok bi moral hoditi v Lovran, drugi v Veprinac. Ko bi vi, gospôda moja, še-le ondotne ceste po-

zaali! Veprinac je skoro sredi Učkega gorovja, Poljane pa so mej Veprincem in Lovranom ob morji.

Jeden del otrok moral bi torej četrti del gorovja navkreber hoditi, drugi pa četrti del gorovja nizzdolu, da bi prišel do šole. In še po kakih cestah! Da je tu le kakih 20 ali 30 otrok! Ali dokler je bila le šola za silo, bilo je vedno po sto in nad sto otrok, kateri so jo obiskovali.

Tu pa se e. kr. deželnemu šolskemu svetu še ni videlo primerno ustanoviti šolo, dočim je ukazal občini, naj preskrbi prostore za tretji italijanski razred v Lovranu, da bi ondotno šolo obiskovali Poljanski samo hrvatski otroci. Za te otroke naj se torej zida šolsko poslopje v Lovranu, dočim je v Poljanah šolsko poslopje, a nečejo šole sistemovati.

Česar ne storé za italijansko šolstvo deželni šolski svet za Istro in Goriško, oziroma magistrata in občinska zastopa Tržaški in Goriški, česar sploh ne storé e. kr. šolske oblasti, to stori zadnji čas „Lega nazionale“, takozvano šolsko društvo (Posl. Alfred grof Coronini: Društvo za razširjanje iredentizma!) s pomočjo e. kr. državnih uradnikov in oficijelnih listov. (Čujte! Čujte! mej somišljeniki.)

Zadnji čas je „Lega nazionale“ ustanovila svojo šolo v Hrvatinih, mali vasi, katera leži na polnotoku mej morskima zalivoma Tržaškim in Koprskim in deželni glavar, imenovan na predlog e. kr. vlade od cesarja, je to posebno slovesno pozdravil. Kakor kaže že ime, ni v tem kraju Italijanov, prebivalci so vsi Slovenci, samo ob bregu so nastanjeni nekateri Kijožoti in Koloni. Šola se je ustanovila za te, obisku-

jejo pa jo naj otroci iz Hrvatini, da se polagoma poitalijančijo.

Tudi v Sv. Križi v okolici Tržaški je zadnji čas ustanovila „Lega nazionale“ svojo šolo in občinski zastop Tržaški je dal — če se ne motim — 3000 gld. podpore. V Sabincih, hrvatski vasi blizu Porža v Istri je „Lega nazionale“ te dni ustanovila svojo šolo. Ako tega, kar sem navedel, ni imenovati ponemčevanje, oziroma poitalijančevanje, potem sploh ne vem, kaj se sme tako imenovati.

Res je torej, da naučna uprava gledé na nas nima drugega namena, ko nas ponemčiti in poitalijančiti. Ali je to v interesu habsburške monarhije in našega cesarja in kralja, v čigar imenu se tako vlada, to prepuščam vaši sodbi, gospóda moja. Predlagam nastopno resolucijo:

C. kr. vlada se pozivlje: 1. Naj uredi šolstvo v alpskih deželah in na Primorskem sploh tako, da dobé vsi za šolo godni otroci v smislu § 59. državnega ljudskošolskega zakona sploh priliko obiskavati šolo in da se poučuje po didaktičnih načelih in v smislu odstavka 3., člena 19. drž. osn. zak. z dne 21. decembra 1867, drž. zak. šte. 442 v jeziku otrok in od učiteljev, usposobljenih za poučevanje v tem jeziku; — 2. zlasti a) naj se čim prej v tem smislu rešijo že izročene prošnje za ustanovitev slovenskih šol na Koroškem, v Trstu in v Gorici; b) naj se ukaže sistemovanje ljudske šole v Poljanah v okraji Volovsko.

(Živahno odobravanje in ploskanje mej somišljeniki. Govorniku se čestita.)

Zbornica odkaže resolucijo proračunskemu odseku.

Slovniška drobtinica.

Ako pregledamo naše slovnice za ljudsko šolo, naj si bodo samostojna dela (Končnik, Praprotnik) ali pa dodatki čitankam, najdemo, da so vse v nečem pomanjkljive. Sploh je to tudi, kolikor je meni znano, napaka slovnice drugih jezikov.

Sklanjo n. pr. obravnavajo naše slovnice nedostatno, ker podajajo samó „gole“ samostalnice v posameznih sklonih, brez ozira na porabo dotičnega sklona v stavku. Ne trdim sicer, da učitelji ne opažajo te napake, a kolikor se spominjam iz lastne

ljudsko-šolske dobe, vem, da smo vedno gonili: riba, ribe, ribi itd., in vsak tovariš — in govoril sem z mnogimi o tej stvari — razven jeduega, mi je dejal, da sklanja po načinu, kakor je v slovnici. Stvar je sicer jako jednostavna, kajti razne sklone samostalnika rabimo le v stavkih, a da se doseže mnogo več uspeha s sklanjo v stavkih, vem iz lastne skušnje. Učenec N., ki je lansko leto sklanjal „gole“ samostalnike, mi je odgovoril na prašanje, kako raje sklanja, v stavkih ali brez stavkov, to-le: „V stavkih je bolj prijetno, ker ni treba misliti na vzgled v slovnici, ampak sklon pride kar sam od sebe na jezik“.

S sklanjo „golah“ samostalnikov se goji le suhoparen mehanizem brez psihologične vrednosti, kajti učenec, sklanjajoč samostalni „muha“, prilikuje samó posamezne sklone tega samostalnika s skloni vzgleda

„riba“ ter niti ne občuti moči posameznih sklonov. Čisto drug uspeh ima sklanja v stavkih. Tu čuti učenec kmalu, da zahteva vsak sklon drugo razmerje samostalnika v stavku. Vzemimo n. pr. samostalni „stol“.

1. sklon. „Stol je nov“. Tu je „stol“ težišče stavka. 2. sklon. „Noge stola so lesene“. Aha, tu je že druga; prvotni samostalni „stol“ je tu v čisto drugačnem položaji. To se ponavlja pri vseh sklonih, ter se posebno markantno pokaže razloček med skloni, ki imajo jednake končnice.

Tako se vadi učenec misliti in tvoriti razne stavke, kar posebno pospešuje jezikovni pouk. Mala hiba je sicer tudi tu, namreč, da se nekateri skloni raznih samostalnikov dadó kaj težko uporabiti v stavkih, posebno 5. in 6. sklon imen raznih živalij, n. pr. „muha“: 5. sklon: „Pri muhi“ nima pravega smisla. A to je malenkost. Ivan Vrščaj.

Pedagogiški razgled.

Šolstvo in izobrazba v Srbiji.

V Srbiji so bile šole že pred vstajo Karadjordjeva (1804), pa bile so zelo redke; še v sto vseh nisi našel jedne; tudi niso imele stalnega in določenega mesta. Tisti, ki so se hoteli naučiti čitati in pisati in tisti, ki so nameravali postati popi ali menihi, so se učili po samostanih ali po vaseh pri popih. Nastanili so se poleg jednih ali drugih, pasli jim čez leto čredo, ali jim pomagali opravljati gospodarske opravke in še le po zimi so se jeli učiti. Časih se je tu pa tam pojavil pravi učitelj; imenovali so ga „madistra“ ter vodili mu otroke iz okrajnih, čestokrat dokaj oddaljenih vasij in mu plačevali trud na mesec. Taki vaški učitelji niso dolgo vztrajali na jednom mestu; ko so naučili nekoliko otrok, so zaprli šolo ter šli dalje in poprijeli se čisto tudi drugega posla. Po vseh „šolah“, če so se smele takó imenovati, je bila glavna stvar čitanje. Čitanja se je učilo iz abecednika, navadno pisanega, kateremu so rekali „bekavica“; ko so se naučili bekavice, prišle so na vrsto molitvene knjige, potem se je čital „žaltar“ (knjiga psalmov) in s tem se je učenje končalo.

Pisanje se sicer ni učilo, toda kdor je bil posebno nadarjen, naučil se je tudi pi-

sati. Kdor je znal čitati žaltar, mogel je biti pop, menih, arhimandrit, da, tudi vladika. Razum popov in menihov se je med tisoči težko našel kdo, ki bi znal nekoliko čitati; ljudje večji pisanja pa so bili še med menihi in popi jako redki. To se nam ne sme zdeti toliko čudno, če pomislimo pod kakim jarmom so živeli Srbi.

Ko je bila Srbija v prvi polovici minolega stoletja nekaj časa pod Avstrijo, jelo so se urno snovati šole. Leta 1731 vršec se zbor v Belemgradu je zahteval od vlade, da bi se ustanovljale srbske šole po mestih, gradovih in vaseh. Leta 1733 je bila osnovana v Belemgradu visoka šola, v kateri so poučevali ruski učitelji iz Kijeva; učni jezik bila je latinščina. Sploh so bili Rusi, zlasti kijevski, ki so dali Srbom prve učitelje in kakor se zdi, tudi šolske sovete. Dotičnega leta je bila osnovana v Požarevci bogoslovska šola, a druga šola za pope tudi v Manasiji. Osnovale so se šole tudi v Grosku, Ravanici in Kovilji. Ko je pa po noveji vojski med Avstrijo in Turčijo Avstrija zgubila Beligrad, prenehale so vse te šole. Za časa Črnege Jurija (Karadjordja) so bile osnovane šole po vseh mestih in ponekje tudi na deželi. Ko pa je bila vstaja

potlačena 1804. leta, prenehale so tudi te šole. V začetku Miloševe vladе, 1815. leta, so se jele šole znovič snovati in polagoma množiti, kakor hitro je vojska nekoliko potihnila in narod začel svobodnejše dihati.

Miloš je bil velik podpornik šolstva in izobrazbe sploh. Ko bi ne bilo takrat drugih nujnih deželnih potrebsčin, bilo bi gotovo šolstvo prvo prišlo na vrsto. Po nekaterih poročilih se dá soditi, da je bilo v Srbiji 1820. l. okolo 20 ljudskih šol. Od tega časa so naraščale, kakor kaže naslednja razpredelba.

Ljudske šole v Srbiji so bile s početka občinske in zasebne; pridružile so se jim pozneje še deželne.

Leta 1836. je bilo 72 učiteljev v 62 ljudskih šolah, a med njimi 26 deželnih, 27 občinskih in 19 zasebnih.

Deželne šole so se vzdrževale iz deželne in pa iz občinske blagajnice. Zasebne šole so se vzdrževale na troške roditeljev otrok. To vse je trajalo do osnove „šolskega zaklada“ 1856. leta.

Leto	Število preb.	Število šol	Število učencev in učenk	Jeden učenec na koliko preb.	Jedna šola na koliko preb.
1836	744.886	62	2.511	296	12.000
1844	879.893	170	5.452	164	5.176
1854	998.919	319	9.566	104	3.083
1864	1.156.171	318	13.421	86	4.485
1874	1.352.522	507	23.280	58	2.616
1884	1.900.000	631	38.337	49	3.011
1887	2.020.000	671	50.860	39	3.010

Od tega časa plačuje dežela učitelje iz šolskega zaklada*) in občina oskrbuje vse ostale šolske potrebsčine. Že iz početka je prevzela dežela skrb za šolsko književnost. Najpoprej so se knjige prinašale iz Avstrije, pozneje pa so jih jeli pisati in tiskati tudi v Srbiji. Prvi abecednik je bil natisnen 1839. leta. Prvi šolski zakon je bil izdan 23. avgusta 1844. leta pod naslovom: „Ustrojba javnega šolskega poučevanja“. V njem čitamo: „Da bi se srbska mladina mogla izobraževati in bogatiti z različnimi znanostmi k svojemu in blagru svoje domovine, smo sklenili lotiti se naslednjega ustroja šol, katere so a) ljudske, b) obrtniške in trgovinske, c) gimnazijalne, d) licej ali „visoka šola“.

*) Zakon o šolskem zakladu je bil dopolnen 1881. leta. Po njem so redni dohodki zaklada naslednji: a) obresti od gotovine, b) naklade na vsako davek plačujočo glavo, c) drugi neznatni dohodki. Iz tega zaklada se vzdržuje poleg ljudskih šol tudi gospodarska šola in učiteljski zavod. Leta 1882 je imel šolski zaklad 2.948.949 dinarov kapitala, a dohodkov je bilo tega leta 1.234.821 dinarov.

Leta 1849. je bila osnovana šolska komisija, ki obstoji še dandanes, katere naloga je: preučevati in oskrbovati šolske knjige ter svetovati ministerstvu v šolskih zadevah, kadarkoli bi mu bil njen nasvet potreben.

Leta 1857. se je izdal novi šolski zakon, o snovanju šol in o učiteljskej plači. Ta zakon je vztrajal samo 6 let ter že leta 1863. bil nadomeščen z novim zakonom, ki je z malimi premembami bil veljaven do 31. decembra 1882. leta. Tačas se je namreč izdal sedanji zakon za ljudske šole.

Po tem zakonu poučuje se na srbskih ljudskih šolah: 1. krščanski nauk; 2. srbski jezik (se slovanskim berilom); 3. zemljepis, 4. zgodovina srbska in splošna; 5. računstvo in merstvo; 6. spoznavanje prirode; 7. gospodarstvo, 8. risanje in lepopisje; 9. petje (cerkveno in posvetno); 10. telovadba in vojaške vaje. V dekliških šolah se uče tudi ženskih ročnih del.

Ljudske šole imaje šest razredov, katerih vsak se konča v jednom letu. Prvi štiri razredi tvorijo nižjo, ostala dva pa tvorita višjo ljudsko šolo. Kjer se ne more osucvati višja ljudska šola, tam ima biti poleg nižje tudi nadaljevalna šola, katera traja dve leti.

Učitelje nastavlja naučni minister. Učitelj more biti, kdor je dostal poskušnjo na učiteljskej šoli.

V 5. in 6. razredu sme poučevati le redno izkušen učitelj. Učiteljice se nastavljajo na dekliških šolah, toda smejo se namešcati tudi v prvem in drugem razredu deških šol. Po desetih letih neprestane službe ima učitelj pravico na 40 odstotkov svoje plače. Vsako daljše leto mu daje pravico na 24 odstotke plače. Po 35 letih službe dobi učitelj vso plačo za pokojnino.

Učitelj mora ob nedeljah in praznikih v cerkvi peti. Za to dobiva od občine nagrado. Učitelje, ki ne znajo ali ne morejo peti, zamore minister osvoboditi te dolžnosti.

Leta 1887 je bilo na ljudskih šolah 1148 učiteljev in učiteljic. Bili so takó razdeljeni:

Šole	Učiteljev	Učiteljic	Skupaj
Meščanske	205	280	485
Vaške	484	179	663
Vseh	689	459	1148

Kakor smo že navedli, bilo je 1887. l. v Srbiji 671 ljudskih šol, katere je obiskovalo 50.860 učencev.

Dasiravno se je ljudsko šolstvo v poslednjih letih jako zboljšalo, kakor kaže višje navedena razpredelba, nimajo še tam vendar dovolj šol, katere obiskuje primeroma jako malo otrok.

V Srbiji živi 1.767.872 prebivalcev na deželi (po statistiki iz 1887. leta) in 258.128 prebivalcev v mestih; v vaséh se nahaja 537 šol, ali 80%, v mestih 134 šol ali 20%. Na deželi pride torej jedna ljudska šola na 3292 prebivalcev, v mestih pa na 1882 prebivalcev. Da bi na deželi prišla jedna šola na to število prebivalstva kakor v mestih, bilo bi treba 939 šol.

V meščanskih šolah je bilo 1887. leta 16.659 učencev in 7358 učenk.

V vaških šolah je bilo 1887. leta 33.598 učencev in 155 učenk.

V mestih torej nahajamo 40:3% vseh učencev in jeden učenec pripada na 12 prebivalcev; v vaséh pa je 59:7% učencev in jeden učenec pripada na 58 prebivalcev. Če odštejemo deške šole od dekliških, vidimo, da je v Srbiji 613 deških šol, ali 91:4%, a dekliških 58 ali 8:6%. Od skupnega števila učencev je 87% dečkov in 13% deklet. Najbolj pa bije v oči, kakó malo deklet tam obiskuje šolo; če pa še pogle-

damo, da le dekleta po mestih obiskujejo šolo, vidimo tužno prikazen, da dekleta na deželi šolo skoraj popolnoma zanemarjajo.

Leta 1887. ni bilo niti jedne vaške dekliške šole in óno malo številce deklet, ki je obiskovalo šolo, je zahajalo v deške šole: pa še to niso bila kmetska dekleta, marveč hčerke uradnikov, popov, ali kupcev na deželi. Kot dopolnilo naj navedem še ta pregled:

Leta 1887. je bilo v mestih 6050 učenk; na 100 učencev so pripadale 3 učenke. V vaséh pa je bilo 142 učenk; na sto fantov 0:5 deklet, skupaj 6192 učenk.

S šolskim zakonom od leta 1882. je bilo sicer v Srbiji uvedeno posilno šestletno šolsko obiskovanje, toda kakor stvari stojé, še takó kmalu ne bo zvršeno. Leta 1887. ni bilo na deželi niti jedne pet- ali šest-razredne šole. Po mestih je bilo 15 deških in dekliških petrazrednih šol in 6 šestrazrednih. Od 100 za šolo godnih otrok obiskuje jo samo 15. (Konec pride.)

Listek.

Učiteljsko osebje po Slovenskem.

(Po „Popotnik-ovem koledarju“ za l. 1892.)

Tone Brezovnik.*

(Konec.)

Hišno opravo izdelujeta 1 Schreiner in 1 Glaser. Ta Schreiner ima le 1 Hölzel, pa napravil je iz njega še 1 Sark, 1 Cvek, 1 Vilénik, 1 Stelzel, 1 Unterwandling in — 1 Wigele. Oni lesek režejo mu 2 Žagar-ja in 1 Säger.

Obleko nam oskrbujejo 1 Kopitar, 2 Schuster-ja, 1 Šusterič, 1 Schneider, 1 Snidersič, 1 Weber, 1 Sartori, 1 Hutter, 1 Vrečer, 1 Gombač, 1 Usner in 1 Pleničar. Za naše svečeništvo dela obleko 1 Kutnar. — Napravili pa so nam 1 Vrečo, 3 manjše Vrečke, 2 Mešiček-a, 1 Huth, 2 Punčuh-a, 3 Pavčiče, nekaj Kikel, 1 Montel s Kragelj-nom, 3 Kozuhe s Kragl-nom, v katere se bo lahko zavil naš prijatelj Zmrzlikar, da bo ložje prebil dolge zimske večere za pečjo, ter zarobili 2 Robič-a. Imajo pa ti rokodelci vsi skupaj le 1 Zaplato in 1 Klopčič, na katerem sta ovita 2 Cvirna. Potrebne šivanke jim izdelujejo 3 Iglarji.

Za živež nam skrbijo: 1 Fleischer, 2 Jager-ja, 1 Strelec, 2 Medič-a, 2 Ribič-a, 1 Ribnikar, 1 Fischer (ti imajo za svoj lov 1 Rauschl) 1 Tičar, 1 Keyerschütz, 1 Malnarič, 2 Müller-ja, 1 Müllner, 1 Miller, 1 Wankmüller in 1 Braumüller za pripravljenje jedil imamo 1 Kuhar-ja in 1 Kuhačevič-a.

Druge pri hiši potrebne reči napravljajo: 4 Kovač-i, 6 Kovačič-ev, 1 Covaz, 1 Šmid, 3 Schmidt-i,

1 Schmiedt, 1 Schmidl, 1 Schmitik, 3 Schmidinger-ji, 1 Sekirnik, 1 Hufschmidt. Napravili so ti že 1 Dittrich in 1 Nagele. Nadalje je 1 Kolar, 1 Kolarič, 3 Košar-ji (napravili so še le 1 Košaro), 1 Korbar, 1 Pintar, 1 Pinter, 1 Sitter, 1 Križnar, 2 Klinar-ja delata Kline, 1 Sieberer, 1 Brilller, 1 Taschner, 1 Brechler, 1 Riegler, 1 Walcher, 1 Vrtnik, 2 Gärtner-ja, 1 Planker, 1 Hornbogner, 1 Vrtovec, 1 Rohrmeister in 1 Pukmeister, za katerega posel pa prav ne vem.

Razne druge opravke imajo: 1 Bervar, ki je napravil 1 Pontelli, 1 Knapič, 1 Knapitsch, 1 Rudež, 1 Lavter, 3 Likar-ji, 1 Licker, 1 Smolnikar, ki nabira in žge Smole, 1 Strgar, 1 Prušnikar (menda neke vrste lekarja): 1 Logar, 1 Črnologar, 2 Schiffrer-ja, 1 Strecker, 1 Feltrin, 1 Zotter, 1 Rutter, 1 Merhar, 1 Mercher in prava specialiteta med rokodelci — 1 Babuder. — Študiran je le 1 Šribar, ki piše na 1 Cetelj.

S poljedelstvom se pečajo: 2 Kmet-a, 2 Orač-a, 3 Ornik-i, 1 Rataj, 2 Zemljíč-a, 1 Semlič, 3 Bauer-ji, 1 Egger, 1 Gebauer, 1 Grubbauer in 1 Hofbauer, ki je menda vsem drugim v „mušter“, 2 se imenujeta česki Sedlak, 1 pa Sedlaček, 1 je Gründler; toda dokler ne zvem, kako se mu je godilo l. 1873. pri znanem krahu, tako dolgo ga Vam za Vaše finančne operacije ne morem niti nasvetovati, niti

odsvetovati. Kakor hitro pa kaj pozitivnega poizvem, „prijetli! poročal al' pisal Vam bom“. — A vrtno se od polzkih „gründlerskih“ potov zopet na bolj realne, k pridnim našim obrtnikom.

Na naših semnjih postavili so 3 Kramar-ji svoje Stante, 1 Kramer pa svoj Stantič ter željno pričakujejo kupovalcev. A glej, približa se jim samo 1 Kupnik, ki prinese seboj le 1 Fiorin, 1 Neuner, 2 Zwayer-ja, 1 Gitschthaler, 1 Winar in 1 Küssenpfening, ki torej ne bo dal veliko skupiti. Kar jih pa drugih pride blago izbirat, ostanejo 3 Dolžan-i, 2 pa Dovžan-a.

V svoji službi imajo ti roko- in poljedelci: 1 Vavpotič-a, 1 Treiber-ja, 1 Volarič-a, 1 Konjar-ja, 2 Kutschera, 1 Drescher-ja, ki mlati Prossen-o slamo; 1 Sluga, 1 Fakin-a in celo vrsto najrazličnejših „majerjev“. Evo jih! 5 Maier-jev, 1 Meier, 4 Mayer-ji, 1 Altmayer, 1 Bergmayer, 2 Pirkmaier-ja, 3 Golmajer-ji, 1 Kleinmayer in 1 Schatzmayr. — Kot roko- in poljedelsko orodje se nam javi: 1 Strenkl, 2 Dremelj-a, Kolbesen, 4 Kožel-ji, 1 Jarm, 1 Količ, 3 Rante, 1 Wruss-a in 1 Mahulj-a. Gnojimo pa vse s Kompost-om.

Za domačo potrebo imamo: 1 Kosenino na 1 Kosenini 2 Kosi-ta, 1 Zevnik, 3 Česnik-e, 1 Kopsč, 1 Sadnik; „brezovo olje“ za domačo in šolsko (pardon § 24!) potrebo dobivamo v 3 Breznik-ih in 1 Brezovnik-u, Leske pa nam v isti namen rastejo v 2 Leskovar-jih na 1 Lesky. Na 2 Koprivnik-ih pridelujemo koprive menda za prejo, ker lanu ali konoplje nimamo.

Domača naša živina je: 1 Šare, 1 Sire, 1 Lisa, 1 Belec, 2 Cizel-a, 1 Cizelj, 1 Roos, 1 Sivec, 1 Osele, 2 Volca, 1 Eksel, 1 Jarc, 1 Jancič, 1 Jantschek, 1 Jaritz, 1 Bock, 1 Widar, 2 Krulc-a, 1 Šetine, 1 Kapun, 2 Kokot-a, 1 Hanel, 1 Pfau, 3 Golob-i in 1 Terca.

Po hosti in polji se potičejo 1 Vovk, 1 Wolf, 1 Wölfling, 2 Eberl-a, 1 Eberle, 1 Medved, 2 Medvešček-a, 1 Jelen, 1 Jalen, 2 Jelenc-a, 2 Jelenc-a, 1 Pec, 1 Jazbec, 3 Lesjak-i, 1 Lajsjak, 1 Zajec, 1 Seitz, 1 Haas, 1 Cobol, 1 Povh, 1 Pillich v 3 Košutnik-ih pase se 1 Košuta, 1 Orel, 1 Sokol, 1 Falk, 1 Suwa, 1 Sovich, 1 Sovig, 2 Vrančič-a, 1 Rajer, 1 Strauss, 1 Schwann, 6 Kos-ov, 1 Košič, 3 Kosovič-i, 1 Kukovec, 1 Kukovič, 1 Kronabethvogel, 1 Drog, 1 Vodeb, 4 Škorjanc-i, 3 Škerjanc-i, 2 Oberlercher-ja, 2 Sternad-a, 1 Čížek, 2 Vrabl-na, 1 Kalin, 2 Jereb-a, 1 Račič, 1 Rakovec, 1 Rakuša, 1 Muren, 2 Weingerl-a, 1 Muhič, 1 Žiča in 2 Mercini brez definicije. — Po sladkih vodah plava 1 Höchtl, po morji pa 2 Kita. Pravi čudež je, da hodijo tudi posamezni živalski deli kot živa bitja okoli. Taki so: 1 Gobec, 2 Šetina, 1 Schetina, 1 Četina, 2 Repič-a in 1 Ertl; ptice pa imajo svoja Gnjezda.

Rastline sadimo sledeče. V Šumi so 1 Gaber, 3 Hrast-i, 1 Maklin, 1 Zian, 2 Germek-a, 1 Weixl,

1 Topolovec in 2 Moos-a; na polji pa: 2 Sirk-a, 1 Kurbus, 1 Jagodec, 2 Koren-a, 1 Bobig, 1 Fajgelj, 1 Jegljic, 1 Jegljic, 1 Mak; sami se zasejajo 3 Kokalj-i, 1 Niederkorn in 1 Eisenhut. Plodove imamo 1 Löschnigg, 2 Kern-a, 1 Šesark in 1 Pezdire.

Kjer je toliko roko- in poljedelcev, kjer se redi toliko živalij, sadi toliko rastlin, tam ne more biti revščine in pomanjkanja, tam je le bogastvo in blagostanje. Zato je čisto naravno, da smo si nabrali tudi mi že 2 Šac-a, ter pravijo 4 očitno, da so Reich, 1 da je Bogatec, 2 Bogatej-a in 1 Wittreich (menda namesto „Steinreich“). Ker imajo vsi ti bogatini le 1 Dedič-a, bo ta pač daleč prekosil vse Dreo-tove dediče ter si bo gotovo ne samo jedno mestno hišo, nego kar narmanj pol Celja kupil, samo čakati bo moral, da vsi ti pomrjé ter mu v svojih Legat-ih zapusté svoje bogastvo.

Ker pa je bogastvo, tam se vo ni Sille, nego le dober „Leben“, za to si pogledjmo naše učiteljstvo tudi za mizo, pri kosilu! Ni tako slabo ne, naše življenje, kakor nekaterniki pravijo. Le pogledjmo si kaj vse pride na mizo! Navadne goveje juhe sicer ni, zato pa dobimo 3krat Štrukelj-e (menda nekaj kuhanih, nekaj pa pečenih), potem 2krat Pečenko, na to 1 izvrsten Režek, 2 Vreze-a, 1 Schlegel, na to Sauer-e Leber in nekaj Serc; za Mäso-pust-ne dni imamo 3 različne Močnik-e in 3 Mlekuž-e. Za prikuho imamo 3 Gorjup-e Kumar-e, 1 Cumar-a, 1 Grah in 1 Grahek, 2 Hren-a, 1 Kren, 2 Krener-ja, 1 Lorber in 1 Leshiko; od sadja ostala sta nam le 1 Ogris in 1 Ogrisegg.

Tudi kruha nam ni treba stradati, ampak jemo različnega, a vsega napravimo le iz 1 Kvas-a. Imamo pa 1 Stukelj Erzenjaka, 2 Pogačnik-a, 2 Erzen-a Postružnik-a, 1 Kiferle in še druga 2 mala Krušič-a. Kruh pečemo v 1 Modl-u ter devamo vanj Rosine in 1 Tröho Janež-a; kuhamo pa v 1 Kropc-ju in 3 Kropc-ju.

Tudi brez pijače nismo! Ker smo taki bogatini ne pijemo navadnega „čevička“, nego pravi pristni istrski Teran in pa še v kaki meri! ne po litrih ali bokalih, nego kar po Verč-ih. Tudi Kneippovec nam ne manjka, kajti imamo 8 Vodopivec, drugi pa menda „to zlahitna vinsko kapljico“ bolj cenimo.

Tako ste torej videli, da naše življenje ni slabo, a tudi ne sme biti, ker imamo med seboj 1 Papler-ja 1 Cerar-ja, 1 Cirman-a, 1 Fras-a, 2 Potrati (1 Potrata, 1 Potrato), 1 Potrebin-a, 1 Trpin-a in dva, ki pravita, da jima je še vedna Sila; 4 pa so postali zraven Debelak-i, 1 Masten, 1 Širok, 1 Tosti in samo 1 Suher.

Jedi in pijač imamo torej za celo „ohcet“! No, jo bomo pa zdaj, ko je baš pustni čas tudi imeli. Že se je oglasil med nami 1 Freyer, ki je sredno našel svojo Drago Sponza, drugi pa ostanemo za letos še Sames-i in Samiz-i. Kedaj bo ženitovanje tega Vam povedati ne morem, pa mi tudi ni treba,

vsaj imamo 1 Vabič-a in 2 Vobič-a, ki nas bodo o pravem času povabili „na veseli ples“. Da, ples, ker tudi za godce je skrbjeno. Razveseljevali nas bodo s svojimi rajskimi glasovi, zdaj Piano, zdaj Pianocky, 1 Godec (ki je, ker svojega instrumenta ne imenuje menda nekak „kapelmajster“), 4 Pfeifer-ji 1 Vrunker, 1 Trobiš, 1 je Singer, 1 pa Zagode na svoj Werkl, da se vse vrti, da je pravi Kavs in Vrščaj.

Pa tudi posamezni človeški deli, čuti in celo druge prikazni hodijo kot samostojna bitja okoli. In vidimo: 2 Čoka, 1 Čokl, 1 Čop, 1 Čopi, 1 Zopf, 1 Kolenc, 1 Voh, 1 Čuš, 1 Schüttelkopf, 1 Breitschopf, 1 Kitzler, 1 Perdich in 1 Pezdic. — Kakor nikomur, tako tudi nam boleznj ne prizanašajo. Med nami grasirajo 1 Scharlach, 1 Maser, nekaj Skul, 1 Kummer in Zorn (2) in celo 1 Wutt (ki je pa prav ljubeznjiva.) Kot „universalmittel“ zoper te boleznj služijo nam 1 Bezeg, da si lahko skuhamo čaja.

Zvedeli bi, čast gospóda, gotovo tudi radi, kako je naše vreme, ne politično, nego meteorološko! No, tudi v tem Vam znam nekoliko ustreci ter povedati, kako se nam godi od Zore do Mrak-a. Schönwetter imamo le 1krat, pa hvala Bogu Regen tudi le 1krat; 1krat je Viher, 1krat Vihernik, 2krat pa Sturm; 1krat razsaja Burnik, 1krat Burian, 1krat Sever, 2krat Krivec, 9krat Jug, 1krat Jugovič in 1krat Jauk; 2krat imamo Piš (Pisch, Piš), 1krat Pich, 1krat pa le Pišl. Ti vetrovi razsajajo tako grozno, da čutimo 6krat Stres naše Slovenije. Sever napravi tudi, da je 2krat Slanc-a padla in da imamo pravo Simo. Po nebu se Rade vlačijo 1 Megla,

2 Meglič-a, 1 Oblak in 1 Nepel, tako da bi imeli gotovo prav temne in žalostne dni, ko bi ne dobivala Slovenija luč od 2 Sone in 1 Lunaček-a. — Iz časoslovja imamo 2 Godina, 1 Aprile, 1 Božič in za veliko noč 1 Pireh.

Gledé na pobožnost smemo se v občé imenovati Verne (1), 2 sta celó Hudovernik-a, nekaj pa je pravih modernih „liberaluhov, framazonov“ in kakor se vsi ti že imenujejo, kajti 1 pravi Križa-nič, 3 pa Križ-nič; častimo tudi še Jan-a (1), Fortuno (1) in nekega neimenovanega Götzl-a. Za te moderne antikriste zmolite Žiher večkrat kak Paternoster, da bodo našli milost pri goriškem Radamantu!

Iz 1 Iskre nastanejo 4 Požar-i tako, da je potem 1 Ogorelec, 1 pa Oschgan. — Iz slovnice imamo le 1 Naglas, 1 Končnik in 1 Vaš; iz računanja pa 2 Šest-ki in 1 Trinajstič. — V 1 Gostiši najdemo 1 Zirngast-a, ki igra menda s samim Cicero-nom Špan in Carte (1), da mu ni dolg čas.

Med seboj imamo tudi celo vrsto slavnih mož, politikov, pesnikov, pisateljev, duhovnov, vojakov itd. Evo jih! Prešern (1), Vraz (4), Levstik, Voos, Vilhar, Stritar, Trstenjak (3), Miklosich, Popović, Danko, Rosegger, Ipavic, Schubert (1), Stepischnegg, Rauscher, Ravnikar, Tilly, Rodič, Benedek, Komel, Hofer, Tavčer (2), Razlag, Serbec (2), Toman (2), Poklukar, Zarnik, Mandič, Grasselli (2), Šubič, Ravbar, Berdajs, Benko in 1 — Zacherl, tako da nam ni treba za znani prašek v skrbeh biti, nego ostanemo lahko tudi tu „Svoji pri svojih“.

1 se piše Rath, 1 Kleinrath, 1 Nerat, 2 pa Končan-a in s tem bodi za danes tudi moj spis — končan.

Društveni vestnik.

Maribor. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico je pri svojem zborovanju 2. t. m., katero je bilo prav mnogobrojno obiskovano, sklenilo se odzvati povabilu načelnštva „Lehrerbundu“, ter opet pristopiti štajerskej učiteljski zvezi. Odbor je po naročilu skupščine javil „Lehrerbundu“ ta sklep društva s pismom katerega dotični del se v prevodu tako-le glasi: „Slavni zvezni odbor! Uvaževaje, da le občéno združenje vseh štaj. učiteljev v skupno celoto zamore podkrepiti teženje učiteljstva po povzdigi našega šolstva, po utrjenji našega stanovskega ugleda in po zboljšanjji našega gnotnega stanja, je učiteljsko društvo za mariborsko okolico pri svojem shodu dne 2. t. m. sklenilo, se odzvati povabilu gospoda načelnika z dne 30. oktobra 1892 ter vnovič pristopiti kot član štaj. učiteljski zvezi.

Odboru se je vendar naročilo pristop slavnemu zveznemu odboru naznaniti s pridržkom, da hoče naše društvo ostati vnet in delaven član učiteljske zveze (Lehrerbund) le tako dolgo, dokler se bude

(zveza) izogibala vseh politiško-narodnih vprašanj in pospeševala le šolski in učiteljski interes.

K temu pridržku so skupščino pripravile svoječasne izkušnje.

Odposlancem k Lehrerbundu sta bila izvoljena gg. Jožef Dernač — St. Peter in Franc Pirkmaier — Frajham. — Odposlancem k letošnjemu shodu „Zaveze“ pa so bili izbrani gg.: Prof. Janez Koprivnik, Karl Kotnik — Selnica, Jožef Lasbacher — Ruše, Martin Lesjak — Ruše, Jožef Leskovar — Hoče in Karl Pestevšek — Slivnica.

Pred volitvijo odposlancev stavil se je predlog, ki je našel navdušen odziv in se z živio-klici pozdravil, namreč: Naj se povabi odbor „Zaveze slov. učiteljskih društev“, da blagovoli določiti kraj letošnjemu „Zaveznemu“ shodu mesto Maribor. Predlog ta bil je seveda jednoglasno sprejet, in člani našega društva se že veselé časa, ko jim bude priložnost pozdraviti prav po bratovsko tovariše iz vseh krajev mile nam domovine slovenske. —

Da popolnim svoje poročilo o znamenitem zborovanju, povedati mi je še, da je v občie spoštovani ter preljubljeni nam nadzornik, gospod ravnatelj H. Schreiner nadaljeval in končal svoj zanimivi govor „o selitvi rastlin“, ter si s svojim učenim predavanjem (kakor vselej) iztekel burno pohvalo. Prihodnje zborovanje bode meseca maja. ?

S Pohorja. Dne 2. marca imelo je učiteljsko društvo slovensko-bistriškega okraja svojo zborovanje v Slov. Bistrici. Došlo je 18 učiteljev in učiteljic. — Ker je bil predsednik g. Ernst Tribnik zadržan se seje vdeležiti, prevzame njegov namestnik g. nadučitelj Janez Kristl vodstvo zborovanja in pozdravi navzoče tako-le: „Zelo me veseli, da imam čast, tako mnogobrojni skupščini predsedovati. — Bodite mi pristrčno pozdravljeni!“

I. Najprej se prečita in odobri zapisnik zadnjega zborovanja.

II. Potem je g. nadučitelj R. Škorjanc govoril o „vzgoji vinske trte — na podlagi ameriških trt.“ Gosp. poročevalec je za svoj prezanimivi in praktično nazorni govor žel glasno, burno zahvalo.“ Predsednik je govornika v imenu tovarišev vljudno prosil, da bi nam po leti blagovolil še pokazati, kako se cepi trs na zeleno rozgo.“

III. Tudi g. nadučitelj Sabati ki je v premili slovenski besedi govoril „o potrebi in koristi“ vsakdanje učiteljeve priprave za uk“, je častno rešil svojo nalogo, kar je pričalo veselo odobravanje poslušalcev ob konci govora.

IV. Zastopnikom našega društva k glavnemu zboru štajerskega „Lehrer-Bunda“ bil je jednoglasno izbran gospod nadučitelj Janez Kristl.

V. Veseli dogodek tega zborovanja je tudi se to, da smo sklenili, da pristopi naše učit. društvo „Zavezi slovenskih učiteljskih društev“

V slavo in čast učiteljstva slov. bistriškega okraja mi je povdarjati, da vlada med učitelji tega okraja sedaj zares pristrčna kolegijalna ljubezen in jedinstvo, kar radostnim srcem tukaj izjavljam. Dal Bog, da ostane vedno tako!

Prihodnje zborovanje bo 4. maja na Gornji Polskavi. Na veselo svidenje!! —č.

Sv. Trojica v Slov. goricah. — Zborovanja šentlenartškega učit. društva dne 5. t. m. se je vdeležilo 41 udov. Predavanji „O dolomitih“ (g. E. Čeh), ter „Cesarska pesem“ za srednjo stopinjo (g. Pečovnik), ste bili zanimivi. Sklenilo se je, da si društvo naroči tudi „Kmetovalca“. — Prihodnje zborovanje na belo nedeljo. Kraj zborovanja določi g. načelnik. Kóvačić.

Dopisi in druge vesti.

(O šolskih počitnicah.) Ljudski učitelji so se že dosti potegovali za dvomesečne počitnice toda do sedaj brezuspešno: Vplivni šolniki so tudi že nameravali velike počitnice razdeliti na dva dela ali to bi se najbrže ne obneslo, kajti najprimernejši čas za počitnice je vendar le poletje, to je tisti čas, ko učitelje in učence v šoli muči huda vročina; vsaj so pa tudi zaradi tega v novejšem času v večjih mestih vpeljali celo posebne „Hitzferien“, da se mladina v času največje vročine poučuje le nekaj ur dopoludne. — Ščasoma se zna to še bolj razširiti, tako, da bode v poletnem času sploh povsod le dopoludne šolski pouk, — vsled tega pa prave počitnice nekoliko krajše. Mislimo, da bi zaradi tega učni smoter se dosegel ravno tako lahko; vsaj tudi na Švedskem, kjer imajo vzorno šolstvo, shajajo z dopoludanskem poukom. — zl —

(„Zavezi slovenskih učiteljskih društev“) pristopili ste: učiteljsko društvo za Koperski in učiteljsko društvo za Slovensko-bistriški okraj. — Živili! Upamo, da ti društvi posnema tudi kmalu tudi učiteljsko društvo v Konjicah.

(Nova šolska klop.) Čast, naše bralce opozarjamo na današnji inserat s pristavkom, da izumitelj nove klopi g. Iv. Weixl rad pošlje učit.

društvom, ako želé, obrazce svoje patent-klopi brezplačno na ogled.

(Umrli) je v Žireh pri Idriji dne 26. februarja za hripo tamošnji učitelj, gosp. Franc Schmid, v 44. letu svoje dobe. — Rodil se je v Ljubljani in je bil značajan mož in prijeten družabnik. Ostavil je mlado vdovo in jednoletnega sinka. — Zemlja mu lahka in blag spomin!

(Učiteljske plače na Ogerskem.) Ogerski naučni minister podal je pred kratkim učnemu odseku državne zbornice kaj zanimive podatke o plačah učiteljev osnovnih šol. Po teh podatkih znaša število učiteljev, ki vlečejo po 400 gld. letne plače, blizu 12.000. Okolu 4000 učiteljev ima nekaj večje dohodke od omenjene svote. Za vse druge učitelje pa znaša redna letna plača manj kot 300 gld.; in jim bode torej v smislu predloge, o kateri se ima baš sedaj odsek posvetovati, treba plačo vzvišati do te svote. Takih učiteljev pa je 5278, tako, da bode v dopolnitev njih plače do predlaganega minuma treba 603.455 gld.

(Slovenske šole v Gorici.) Dež. šolski svet goriški ukrenil je v seji dne 22. t. m. pod predsedstvom namestnika Rinaldinija, ki je prišel k tej seji nalašč iz Trsta, da mora mestna občina Goriška ustanoviti zahtevane slovenske ljudske šole.

(Pedagogičski doktorat) je v preteklem letu na visokem pedagogiju v Novem Yorku položilo devet učiteljev.

(Svetovni pedagogičski kongres.) Direktor svetovne razstave, ki se priredi na čast Kolumbovemu spominu v Chicagu, sklenil je prirediti v letošnjem poletju celo vrsto mednarodnih kongresov. Med njimi bude jeden „World's Educational Congress“, inel svoj sestanek od 25. do incl. 28. julija, in se bode bavil s šolstvom vsake vrste. Potrebne priprave vodi „National Educational Association of the United States“, ki je kongres ta razdelila v 15 sekcij in sestavila tudi že program za posvetovanja o vprašanjih, ki se nameravajo postaviti na dnevni red. Stavki (razprave) v največjem obsegu 2500 besedij imajo se poslati do 10. aprila pod naslovom: Mr. W. T. Harris, Commissioner of Education of the United States. Sekcije bodo zbrovale 26., 27. in 28. julija dopoldne in popoldne, glavni skupščini pa se bode vršili v torek 25. in v petek 28. julija zvečer.

Premembe pri učiteljstvu. Nadučiteljem so imenovani gg.: Jožef Mocher, učitelj pri Sv. Lenartu v Slov. gor., ravno tu, Franc Slaur, učitelj v Radečah, v Litiji in Franc Rauter, podučitelj v Brežicah, na Planini v sevniškem šolskem okraju. — Franc Iglar, podučitelj v Doberni, postal je učitelj na svojem mestu, g. Lovro Šah, učitelj pri Novicerkvi dobil je učiteljsko mesto v Trbovljah, gosp. Ivan Kodermann, podučitelj pri Sv. Janžu na drav. polji pa je imenovan učiteljem pri Mariji Snežni. — Gosp. Ivan Šemerl, prov. učitelj v Dol. Logatci gre začasno v Grahovo, na njegovo mesto v Dol. Logatec pa pride g. Ivan Šega, pomožni učitelj v Dobovi. — Definitivnim podučiteljem pri Sv. Križu bl. Statine je imenovan g. Fr. Lovrec (ne Strelec, kakor stoji po pomoti v 4. „Pop.“ števil.), dosedaj v Št. Vidu blizu Ptuja. — Gosp. Janez Urlep, podučitelj v Št. Ilu v Slov. gor., imenovan je zač. podučiteljem v Selnici ob Dravi, gđe. Am. Pivk, prov. podučiteljica v Zdolah pa je ravno tu definit. nameščena. — Učiteljica ž. r. del v Kamnici pri Marib., gđe. Olga Hafner, se je službi odpovedala.

Razpis natečajev.

Št. 83.

Podučiteljsko mesto.

V gornjeuraškem šolskem okraju umestiti je s pričetkom poletnega tečaja na dvorazredni ljudski šoli v Mozirji podučiteljsko mesto z dohodki po III. plačilnem razredu in prostim stanovanjem definitivno ali tudi provizorično.

Prosilci za to mesto naj vložijo svoje redno opremljene prošnje z dokazom avstrijskega državljanstva predpisanimu potom do **22. marca 1893** pri krajnem šolskem svetu v Mozirji.

Znanje slovenskega jezika je pogoj.

Okr. šolski svet Gornji grad, 24. febr. 1893.
Predsednik: Wagner s. r.

Št. 256.

Podučiteljsko mesto.

Na trirazredni ljudski šoli pri Sv. Janžu na dravskem polju je umestiti podučiteljsko mesto z dohodki po IV. plačilnem razredu definitivno ali tudi provizorično.

Prosilci in prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje, katere morajo biti opremljene s pričevalom zrelosti oziroma tudi sposobnosti in dokazom avstrijskega državljanstva potom predstojnega okrajnega šolsk. sveta do **28. marca 1893** pri krajn. šolsk. svetu pri Sv. Janžu na dravskem polju.

Okr. šolski svet Ptuj, 24. februarja 1893.
Predsednik Scherer s. r.

Št. 78.

Podučiteljsko mesto.

Na dvorazredni ljudski šoli III. plačilnega razreda v Blanci umestiti je podučiteljsko mesto definitivno ali tudi provizorično.

Prosilci za to mesto naj vložijo svoje redno opremljene prošnje z dokazom avstrijskega državljanstva potom predstojnega okr. šolskega sveta do **25. marca 1893** pri krajn. šol. svetu v Blanci.

Okr. šolski svet v Sevnici, 20. febr. 1893.
Predsednik: Aralza s. r.

Nova šolska klop, patent

Ad 38.653
Nr. 13.136 / VI.-1892

izdelovala se bode odsilodob po pravilno stavljenih merah dunajskih zvedencev za šolsko klop v 7 velikostih in bo stala:

1 komad za 2 učen. nebarv. gld. 6.— = kron 12—	1 komad za 3 učen. barv. gld. 7:50 = kron 15—
1 " " 2 " barv. " 6:50 = " 13—	1 " " 4 " nebarv. " 7:80 = " 15:60
1 " " 3 " nebarv. " 6:90 = " 13:80	1 " " 4 " barv. " 8:50 = " 17—

Pri velikih naročilih primerno ceneje.

Dovoljenja v izdelovanje zgoraj omenjenih šolskih klopij po pogodbi in posljem, če se želi, naris in popis brezplačno. — Neopravičena pomarejarja in posnemanja se sodnijski kaznujejo.

Preslavnim vzdrževalcem šol in preslavnemu učiteljstvu se najuljudneje priporoča v blagovoljna naročila

Ivan Weixl,

nadučitelj v Kamnici pri Mariboru ob Dr.

Vsebina. I. Prirodoslovje v ljudskeji šoli. (L. Lavtar.) (I.) — II. Iz drž. zbora. (Konec.) — III. Slovniška drobtinica. — IV. Pedagogičski razgled. (Solstvo in izobrazba v Srbiji.) (I.) — V. Listek. (Učiteljsko osebje po Slovenskem.) (Konec.) — VI. Društveni vestnik. — VII. Dopisi in druge vesti. — VIII. Natečaji in inserat.